

HANDREIKING MEDICIJNVERSTREKKING EN MEDISCH HANDELEN OP SCHOOL

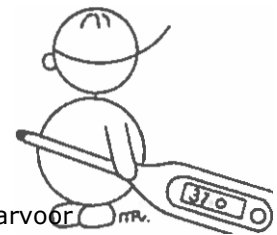
Algemeen

Regelmatig wordt een leerkracht op school geconfronteerd met een kind dat tijdens de les ziek wordt of klaagt over pijn. Meestal gaat het om hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet, dat met een eenvoudig middel te verhelpen is. Een leerkracht krijgt ook vaker het verzoek van ouders om hun kind de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt medisch handelen van een leerkracht gevraagd, zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

School/leerkracht:

- aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden;
- begeeft zich op een terrein waarvoor hij niet gekwalificeerd is;
- moet met het oog op de gezondheid van een kind zorgvuldig handelen;
- moet over de vereiste bekwaamheid beschikken;
- moet zich realiseren dat wanneer hij fouten maakt of zich vergist, hij daarvoor aansprakelijk gesteld kan worden.

De handreiking 'medicijnverstrekking en medisch handelen op school' is bedoeld als handleiding bij drie verschillende situaties met betrekking tot een ziek kind:

1. een kind wordt ziek op school (of is chronisch ziek);
2. het verstrekken van medicijnen op verzoek;
3. het verrichten van medische handelingen.

Deze handreiking bevat informatie en formulieren die school kan gebruiken voor het vastleggen van afspraken tussen ouders, school en behandelend arts(en), het medisch handelen of het verstrekken van medicatie. De school is zelf verantwoordelijk om de afspraken met ouders en behandelend arts(en) te maken, vast te leggen en te laten ondertekenen.

Een jeugdarts geeft geen instructie met betrekking tot een specifieke (be-)handeling of medicatieverstrekking en tekent ook geen instructie- of bekwaamheidsverklaringen.

1. Het kind wordt ziek op school

Over het algemeen geldt dat een leerkracht niet deskundig is om een juiste diagnose te stellen, wanneer een kind op school ziek wordt, pijn heeft of een ongeval krijgt. De grootst mogelijke terughoudendheid is dan ook geboden. Uitgangspunt is dat een ziek kind naar huis moet.

Wat kan de school/een leerkracht doen?

- Vermeld in het kinddossier waar en hoe ouders in geval van nood te bereiken zijn.
- Neem contact op met de ouders met het verzoek een kind op te halen als het duidelijk ziek is en niet meer mee kan doen met de les.
- Meld waarom een kind niet op school kan blijven. Spreek af hoe laat de ouders komen en spreek af op welke wijze het kind tot die tijd wordt opgevangen.
- Bespreek met de ouders de door de school gesignaleerde ziekteverschijnselen die aandacht of medische behandeling vragen.
- Neem eerst contact op met de ouders, ook al is een kind gebaat bij een eenvoudig middel.
- Laat een kind zelf bellen als dit mogelijk is.

- Vraag toestemming aan ouders om een bepaald middel te mogen verstrekken.
- Leg deze toestemming schriftelijk vast.

In principe zijn bij ziekte van een kind de ouders degenen die bepalen wat er moet gebeuren. Zij nemen de beslissing om al dan niet een arts te raadplegen. Indien ouders niet bereikbaar zijn, kan de school dit besluit nemen. De ouders moeten zo snel mogelijk op de hoogte worden gebracht. Bij acuut gevaar schakelt de school direct een arts in of belt 112 en brengt ouders hiervan zo snel mogelijk op de hoogte.

Voorbeelden van acuut gevaar zijn:

- een kind krijgt het plotseling benauwd;
- een kind raakt bewusteloos of reageert niet meer op aanspreken;
- een kind met plotselinge hoge koorts;
- een kind dat plotseling ernstig ziek lijkt;
- ernstige ongevallen.

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Een kind krijgt soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die hij een aantal malen per dag moet gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Denk aan puffes voor astma, antibiotica, Ritalin of zepillen bij toevallen. Vaak gaat het om eenvoudige middelen, maar in sommige gevallen zijn het middelen die bij onjuist gebruik de gezondheid van een kind kunnen schaden.

Als ouders de toediening van een geneesmiddel overdragen aan school, moet de toestemming schriftelijk worden vastgelegd.

Wat kan de school/een leerkracht doen?

Maak duidelijke afspraken met ouders over hun verwachtingen van school, zodat de school precies weet wat zij moet doen en waar zij verantwoordelijk voor is. Overleg regelmatig over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik.

Leg de volgende zaken schriftelijk vast:

- de soort medicijnen;
- het aantal keren per dag;
- de hoeveelheden (dosering) per keer;
- het gebruik van het geneesmiddel;
- de tijdsplanning waarin de geneesmiddelen worden verstrekt;
- de wijze van bewaren en opbergen;
- de wijze van controle op de vervaldatum.

Praktische adviezen:

- Neem alleen geneesmiddelen in de originele verpakking in ontvangst die op naam van het kind staan.
- Controleer de uiterste gebruiksdatum voor toediening.
- Laat de ouders een nieuw geneesmiddel eerst thuis toepassen.
- Wees op de hoogte van eventuele bijwerkingen door de bijsluiter goed door te lezen.
- Bewaar het geneesmiddel indien nodig in de koelkast in een goed afgesloten bewaardoos of in een afgesloten kast, buiten het bereik van kinderen en/of onbevoegden.
- Bel direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er een fout wordt gemaakt bij de toediening van een medicijn.
- Bel 112 bij een ernstige situatie.

- Zorg dat alle relevante gegevens aanwezig zijn, zoals naam, geboortedatum, adres, huisarts en/ of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt.

3. Het verrichten van medische handelingen

In uitzonderlijke gevallen kunnen ouders een leerkracht vragen medische handelingen te verrichten die normaal gesproken thuis worden verricht. Bijvoorbeeld het geven van sondevoeding of het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje.

Een leerkracht moet zich wel realiseren dat hij daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich neemt. Bedenk wat hiervan de consequenties kunnen zijn.

Ouders moeten voor dergelijke ingrijpende handelingen schriftelijk toestemming geven aan de school.

Wettelijke regels

De wetgever heeft een aparte regeling gemaakt. De Wet 'Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg' (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. Technisch gezien valt een leerkracht niet onder de Wet BIG. Deze wet geldt alleen voor medische en paramedische beroepen. Er wordt in de wet een aantal waarborgen gegeven voor een goede uitoefening van medische handelingen op scholen.

Medische handelingen mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen alleen medische handelingen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet is bevoegd, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Aansprakelijkheid

Soms wordt een leerkracht betrokken bij de zorg rond een ziek kind en is daarmee partner in zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat een leerkracht gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. Een leerkracht moet wel de bekwaamheid bezitten om die medische handeling te kunnen verrichten.

Deze positie van een leerkracht moet serieus genomen worden; daarom moet de leerkracht een gedegen instructie krijgen over de uitvoering van de handeling. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring.

Een leerkracht handelt in opdracht van een arts die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van de medische handeling. De bekwaamheidsverklaring is belangrijk met het oog op eventuele aansprakelijkheden. Hiermee wordt een optimale zekerheid aan kind, ouders, leerkracht en school gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van school is duidelijk dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.

Aandachtspunten:

- De school is verantwoordelijk voor datgene wat de leerkracht doet.
- Een leerkracht zonder bekwaamheidsverklaring kan aangesproken worden op eventueel aangerichte schade.
- Er kan niet op voorhand worden aangenomen dat onzorgvuldig is gehandeld als school een bekwaamheidsverklaring van een arts kan overleggen.
- Laat een leerkracht een bepaalde handeling niet uitvoeren als school niet de zekerheid heeft dat de leerkracht bekwaam is.
- Laat een leerkracht die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht, de medische handeling niet uitvoeren.
- Een leerkracht die onbekwaam en zonder opdracht van een arts een medische handeling verricht, is civielrechtelijk (betalen van schadevergoeding) en strafrechtelijk (mishandeling)

- aansprakelijk.
- School kan als werkgever civiel-en strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.
  - Neem contact op met de verzekeraar van school om zeker te zijn dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid is gedekt. Als bij de beroepsaansprakelijkheid de risico's voor medische handelingen niet zijn meeverzekerd, kunnen de risico's eventueel mee verzekerd worden tegen een hogere premie en onder bepaalde voorwaarden (bijvoorbeeld een bekwaamheidsverklaring).
  - Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, stel dan direct de huisarts en/of specialist van het kind op de hoogte.
  - Bel bij een ernstige situatie direct 112.

Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van het kind binnen handbereik zijn. Geef door:

1. welke handeling heeft plaatsgevonden;
2. welke calamiteit zich heeft voorgedaan;
3. welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

Beschikbare bijlagen

Bijlage 1: toestemming tot handelwijze voor als een kind ziek wordt op school (onderdeel van het Eduvier aanmeldformulier)

Bijlage 2: toestemming ouder tot het verstrekken van medicijnen op verzoek (onderdeel van het Eduvier aanmeldformulier)

Bijlage 3: persoonlijke afspraken epilepsie

Bijlage 4: toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen

Bijlage 5: bekwaamheidsverklaring voor het uitvoeren van medische handelingen

Bijlage 6: richtlijnen, hoe te handelen bij een calamiteit

Meer informatie?

Neem contact op met de afdeling Jeugdgezondheidszorg van GGD Flevoland, of raadpleeg <http://ggdwijzers.ggdlevoland.nl> voor meer informatie en een overzicht van het aanbod van lesmaterialen en voorlichtingsactiviteiten.